

Delft, 8 september 2022

Betaalbaarheid van energie

Aan: Vaste Commissie voor Economische Zaken en Klimaat
Betreft: Hoorzitting Betaalbaarheid van energie voor huishoudens
Van: CE Delft - Pien van Berkel, Katja Kruit, Frans Rooijers

- Door de hoge kosten van energie neemt de kans op armoede en het niet meer kunnen betalen van de energierekening toe; niet iedereen kan snel z'n energiegebruik verlagen.
- Accent op energievraagverlaging is beste oplossing, voor kosten en voor klimaatbeleid, voor korte en lange termijn
- Gemeente Amsterdam heeft energieteams die eenvoudige maatregelen uitvoeren
- Hoge energieprijzen leiden tot energiebesparing, zowel gedrag als maatregelen (isolatie, warmtepompen, zonnecellen)
- Voor het klimaatbeleid: bij een prijs van ca € 1,50/m³ gas zijn alle maatregelen rendabel.

- Er zijn diverse methoden om burgers te compenseren¹:

De maatregelen zijn beoordeeld op:

- Welke huishoudens worden gecompenseerd?
- Uitvoerbaarheid
- Effect op inkomen van huishoudens
- Effect op kosten overheid
- Effect op verduurzaming (prikkel om energie te besparen).

Uitgangspunt energieprijzen en verbruik :

- De extra kosten bedragen gemiddeld € 1.591 per jaar voor groep huishoudens met de laagste inkomens(20% van de huishoudens)
- Gemiddeld verbruik: 1120 m³ gas, 2150 kWh elektriciteit,
- We gaan uit van een referentie van € 0,80 per m³ gas en € 0,15 per kWh elektriciteit. Dit zijn de energieprijzen van 2021. Voor contracten die in januari 2022 zijn afgesloten, zijn de gemiddelde prijzen € 1,74 per m³ gas en € 0,40 per kWh elektriciteit (is inmiddels hoger).

¹ CE Delft heeft recent voor Eneco een studie uitgevoerd naar compensatiemogelijkheden voor de gestegen kosten van energie. De studie is te vinden op <https://ce.nl/publicaties/compensatie-van-huishoudens-voor-hoge-energieprijzen/>

De mogelijke maatregelen die we hebben onderzocht zijn:

1. Energietoeslag voor huishoudens met een inkomen tot max. 120% van het sociaal minimum (= 800.000 huishoudens), via gemeenten
2. Energietoeslag gekoppeld aan zorgtoeslag (4,7 miljoen huishoudens, inkomen gerelateerd)
3. Verhoging van de vaste teruggave energiebelasting (alle huishoudens)
4. Verhoging van de vaste teruggave energiebelasting (800.000 huishoudens)
5. Sociaal energietarief voor 800.000 huishoudens
6. Voucher voor 800.000 huishoudens.

Evaluatie van de maatregelen:

Welke huishoudens worden gecompenseerd?

- Maatregel 1, 4, 5, 6: 800.000 huishoudens met inkomen tot 120% sociaal minimum, actie van huishouden vereist
- Maatregel 2: 4,7 miljoen huishoudens, afnemende compensatie met toename inkomen
- Maatregel 3: alle huishoudens

Uitvoerbaarheid incl. uitvoeringskosten:

- Eenvoudig: maatregel 2 en 3 leveren geen extra uitvoeringsperikelen op, noch bij energiebedrijven, noch bij belastingdienst
- Maatregel 1 uitvoeringskosten bij gemeenten
- Maatregel 6 uitvoeringskosten bij belastingdienst en energiebedrijven
- Maatregel 4 en 5 hoge uitvoeringskosten bij belastingdienst en energiebedrijven.

Prikkel tot energiebesparing:

- Blijft bij maatregel 1,2,3,4 en 6
- Wordt minder bij maatregel 5.

Kosten overheid per jaar (exclusief uitvoeringskosten):

- € 1,3 miljard bij 1, 4, 5, 6 (alle huishoudens met inkomen tot 120% sociaal minimum)
- € 5,5 miljard bij 2 (ook middeninkomens, compensatie afhankelijk van inkomen)
- € 12,8 miljard bij 3 (alle huishoudens).

Overzichtstabel

Maatregel	Voordelen	Nadelen/aandachtspunten
1. Energietoeslag voor huishoudens met een laag inkomen	<ul style="list-style-type: none"> – Relatief lage kosten voor het Rijk 	<ul style="list-style-type: none"> – Wordt één keer per jaar uitgekeerd, energierekening is maandelijks. – Risico dat compensatie niet aan energie wordt besteed. – Uitvoeringscapaciteit bij gemeenten staat onder druk – Niet alle huishoudens automatisch in beeld. Een deel moet zich zelf melden en kan compensatie mislopen. – Ook huishoudens met inkomen >120% hebben moeite met betalen van de energierekening. – Risico op armoedeval.²
2. Energietoeslag gekoppeld aan zorgtoeslag (inkomensafhankelijk)	<ul style="list-style-type: none"> – Compenseert ook groep huishoudens met inkomen >120% van het sociaal minimum. – Geen sprake van ‘alles of niets’: hoogte van de toeslag beweegt mee met inkomen. – Benodigde uitvoeringscapaciteit bij Belastingdienst naar verwachting beperkt. 	<ul style="list-style-type: none"> – Risico dat compensatie niet aan energie wordt besteed (tenzij uitgekeerd in de vorm van een voucher). – (Beperkt) risico op armoedeval.
3. Hogere teruggave energiebelasting (alle huishoudens)	<ul style="list-style-type: none"> – Gemakkelijk uitvoerbaar voor energieleveranciers. – Compensatie verrekend met energierekening. 	<ul style="list-style-type: none"> – Zeer hoge kosten voor het Rijk omdat dit een generieke maatregel is die ook huishoudens compenseert die dit niet nodig hebben.
4. Hogere teruggave energiebelasting (variant b - enkel huishoudens met een laag inkomen)	<ul style="list-style-type: none"> – Relatief lage kosten voor het Rijk. – Compensatie verrekend met energierekening. – Als bestaand portaal kan worden gebruikt voor inkomenstoets: <ul style="list-style-type: none"> • Benodigde uitvoeringscapaciteit Belastingdienst naar verwachting beperkt. • Mogelijkheid om huishoudens met middeninkomens te compenseren. 	<ul style="list-style-type: none"> – Extra inspanningen vereist bij energieleveranciers voor aanpassen systeem. – Risico op armoedeval.
5. Sociaal energietarief	<ul style="list-style-type: none"> – Zeer gericht: huishoudens met een laag inkomen en hoog energiegebruik ontvangen de meeste compensatie. – Relatief lage kosten voor het Rijk. – Benodigde uitvoeringscapaciteit bij Belastingdienst naar verwachting beperkt (als portaal kan worden gebruikt). – Compensatie verrekend met energierekening. 	<ul style="list-style-type: none"> – Veel extra inspanningen vereist bij energieleveranciers voor opzetten nieuw systeem. – Prikkel om energie te besparen neemt af en langere terugverdientijd verduurzamingsmaatregelen. – Ook huishoudens met inkomen >120% hebben moeite met betalen van de energierekening. – Risico op armoedeval.
6. Voucher voor energiekosten	<ul style="list-style-type: none"> – Relatief lage kosten voor het Rijk. – Compensatie verrekend met energierekening. 	<ul style="list-style-type: none"> – Actie vereist van huishoudens, waardoor sommige huishoudens compensatie mislopen. – Extra inspanningen vereist bij Belastingdienst, organisatie als RVO en energieleveranciers. – Ook huishoudens met inkomen >120% hebben moeite met betalen van de energierekening. – Risico op armoedeval.

² Van een armoedeval is sprake wanneer mensen er in inkomen op achteruitgaan wanneer zij bijvoorbeeld vanuit een uitkering gaan werken en inkomensafhankelijke voorzieningen verliezen **Ongeldige bron opgegeven..** Dit zorgt voor een risico dat huishoudens toeslagen en voorzieningen moeten terugbetalen op het moment dat zij meer gaan verdienen **Ongeldige bron opgegeven..**

Tabel 1 - Overzicht energietoeslag voor huishoudens met een laag inkomen

Overzicht energietoeslag voor huishoudens met een laag inkomen	
Doelgroep	Huishoudens met een laag inkomen (tot 120% van het sociaal minimum)
Aantal huishoudens in de doelgroep	800.000
Uitvoering door	Gemeenten
Effect op de overheidsfinanciën	Kosten compensatie huishoudens: € 1,3 miljard Uitvoeringskosten gemeenten: € 175 miljoen Totaal: € 1.5 miljard
Extra uitvoeringskosten energieleverancier	Geen Kans dat compensatie niet aan extra energiekosten wordt besteed
Compensatie per huishouden	€ 1.591
Effect op energiebesparing	prikkel om energie te besparen blijft

Tabel 2 - Overzicht energietoeslag gekoppeld aan zorgtoeslag (inkomensafhankelijk)

Overzicht energietoeslag gekoppeld aan zorgtoeslag (inkomensafhankelijk)	
Doelgroep	Huishoudens met personen die zorgtoeslag ontvangen
Aantal huishoudens in de doelgroep	4,7 miljoen
Uitvoering door	Belastingdienst, geen extra uitvoeringskosten
Effect op de overheidsfinanciën	€ 5,5 miljard
Extra uitvoeringskosten energieleverancier	Geen Kans dat compensatie niet aan extra energiekosten wordt besteed
Compensatie per huishouden	Afhankelijk van het aantal personen per huishouden
Effect op energiebesparing	prikkel om energie te besparen blijft

Tabel 3 - Overzicht hogere teruggave energiebelasting (variant a - alle huishoudens)

Overzicht hogere teruggave energiebelasting (variant a - alle huishoudens)	
Doelgroep	Alle huishoudens
Aantal huishoudens in de doelgroep	8 miljoen
Uitvoering door	Energieleveranciers
Effect op de overheidsfinanciën	€ 12,8 miljard
Extra uitvoeringskosten energieleverancier	Zeer beperkt Energiekosten stijgen niet of minder
Compensatie per huishouden	€ 1.591
Effect op energiebesparing	prikkel om energie te besparen blijft

Tabel 4 - Overzicht hogere teruggave energiebelasting (variant b - enkel huishoudens met een laag inkomen)

Overzicht hogere teruggave energiebelasting (variant b - enkel huishoudens met een laag inkomen)	
Doelgroep	Huishoudens met een laag inkomen (tot 120% van het sociaal minimum)
Aantal huishoudens in de doelgroep	800.000
Uitvoering door	Energieleveranciers en Belastingdienst (inkomenstoets)
Effect op de overheidsfinanciën	€ 1,3 miljard (excl. uitvoeringskosten Belastingdienst)
Extra uitvoeringskosten energieleverancier	Hoog Energiekosten stijgen niet of minder
Compensatie per huishouden	€ 1.591
Effect op energiebesparing	prikkel om energie te besparen blijft

Tabel 5 - Overzicht sociaal tarief

Overzicht sociaal tarief	
Doelgroep	Huishoudens met een laag inkomen (120% van het sociaal minimum)
Aantal huishoudens in de doelgroep	800.000
Uitvoering door	Energieleveranciers en Belastingdienst (inkomenstoets)
Effect op de overheidsfinanciën	€ 1.3 miljard (excl. uitvoeringskosten Belastingdienst)
Extra uitvoeringskosten energieleverancier	Hoog Energiekosten stijgen niet of minder
Compensatie per huishouden	Compensatie gas: € 1.054 ³ (gemiddeld; afhankelijk van verbruik) Compensatie elektriciteit: € 537 ⁴ (gemiddeld; afhankelijk van verbruik) Totaal: € 1.591 (gemiddeld; afhankelijk van verbruik)
Effect op energiebesparing	De prikkel om energie te besparen neemt af.

Tabel 6 - Overzicht budget/voucher voor energiekosten

Overzicht budget/voucher voor energiekosten	
Doelgroep	Huishoudens met een laag inkomen (120% van het sociaal minimum)
Aantal huishoudens in de doelgroep	800.000
Uitvoering door	Belastingdienst, organisatie als RVO en energieleveranciers
Effect op de overheidsfinanciën	€ 1,3 miljard (excl. uitvoeringskosten Belastingdienst en RVO)
Extra uitvoeringskosten energieleverancier	Hoog Compensatie wordt aan extra energiekosten besteed
Compensatie per huishouden	€ 1.591
Effect op energiebesparing	prikkel om energie te besparen blijft

³ Gemiddeld gasverbruik 20% huishoudens met de laagste inkomens: 1.121 m³ per jaar.

⁴ Gemiddeld elektriciteitsverbruik 20% huishoudens met de laagste inkomens: 2.150 kWh per jaar.